

De Wondere Vogelwereld van O.C. Hoymeijer.

Vuurkop

Caumpolyhorhiigius luchiiiferum L 42 cm

Was van oorsprong algemeen langs kusten, duinen, kwelders en slikken. Als broeder vooral te vinden op zand- en kiezelstranden. Broedkolonies in Nederland op de Waddeneilanden, met uitzondering van Schiermonnikoog. Redelijk compacte vogel. Verenkleed mannetje saai. Bruinachtig beige, met iets rosse kop. Vrouwtje bolronde. Een wat plompe, doch verrassend sierlijke verschijning. Onmiskenbaar uitbundig wit met gele accenten en zwarte staartpunt. Vuurrode kop met donkere oogvlek.

Heeft de laatste jaren broedgebied verlegd van de natte kwelders en de bij hoogwater droogblijvende zandplaten naar de met grind bedekte daken van de grote op- en overslagbedrijven alsmede de enorme datacentra langs snelwegen. Daar deze hooggelegen broedgelegenheden min of meer onbereikbaar zijn voor rovers als rat, vos, marter en verwilderde huiskat en het verlies van jongen daardoor beperkt blijft tot de natuurlijke dood van een enkel zwakker exemplaar, is de populatie Vuurkoppen enorm gegroeid. Met de opkomst van het zonnepaneel is de predatie vanuit de lucht door Havik, Sperwer en Albrak ook zo goed als verdwenen.

Balts boeiend. Een troep broedse wijfjes voert met opgezette vleugel- en staartpennen een sierlijke rondedans uit waarbij de helrode kop schokkend heen en weer geslingerd wordt. Met een duifachtig 'koeren' worden overvliegende mannetjes gelokt teneinde in een korte tijdspanne

het merendeel van de vrouwtjes te bevruchten. Opvallend is dat de rol van de mannelijke Vuurkop hiermee is uitgespeeld en hij door de vrouwtjes van de bolderplaats wordt verjaagd. De vier tot vijf op stenen gelijkende, gespikkelde, onregelmatig gevormde eieren worden lukraak door de bevruchte wijfjes in het dakgrind gelegd.

Bij het uitbroeden, voederen en verzorgen van de jonge Vuurkopjes krijgt de moederkloek hulp van een 'kuikenloos' vrouwtje. Deze zogenoemde 'zorgvogels' verdelen hun hulp onder vaak tientallen nestelende vogels. Zodra de jonge Kopjes het dons voor het nog prille verenpak hebben verwisseld, worden zij door de moeder-vogel tezamen met de zorgvogel naar de rand van het dak begeleid en gedwongen naar beneden te springen. Enige begroeiing van licht struikgewas of ongemaaid, kruidig gras onder de gevel is hierbij van levensbelang. Bij een verkeerde keuze, bijvoorbeeld boven geparkeerde auto's of harde bestrating als klinkers, betegels of asfalt, kan het voorkomen dat een heel nest jongen te pletter valt.

Roep, alleen door vrouwtjes, een wat onaangenaam schrill, kwakend 'KKKAKkkkakKKekkekak' ... Tijdens balts en bij de verzorging van het legsel een duifachtig koeren. Mannetje gewoonlijk zwijgzaam.

Volksvogelwijsheid:

Herkomst Nederland (Ame-land ca. 1920) "Dy frou hat it fjoer yn de kop". Vertaling: "Die vrouw heeft het vuur in de kop."

Iedere week beschrijft O.C. Hoymeijer een vogel die aan zijn brein is ontsproten.

Van dak springende jonge Kopjes.

Rivierbeheer reportage

Nevengeulen, zijtakjes bij de rivier, zijn een weldaad voor de natuur. Maar dat ecologisch effect is tijdelijk, ontdekte ecooloog Twan Stoffers. Wie te lang wacht met ingrijpen, doet riviervissen tekort.

Even is het fijn, zo'n nevengeul, maar al snel gaat het mis

tekst **Monica Wesseling**
foto **Koen Verheijden**

Zie je dat zand?", vraagt Twan Stoffers. "Foute boel natuurlijk. Zand belemmert de doorgang waardoor het rivierwater minder vaak door de geul stroomt, terwijl dat juist de bedoeling was. Zulke barrières zie je jammer genoeg op meer plekken ontstaan. Bij Katerstede-Welsum in de IJssel en bij Hurwenen in de Waal bijvoorbeeld. Niet best voor vissen, planten en insecten en daarmee indirect voor de vogels. Maar hoop gloort. Rijkswaterstaat is met een inhaalslag bezig."

Het is een ongekennd zonnige winterlentedag als Stoffers polshoogte neemt in de Klompenwaard, een uiterwaard op de splitsing van Rijn en Waal nabij Pannerden. De promovendus aan de Aquacultuur en Visserijgroep van de Wageningen Universiteit doet in opdracht van Rijkswaterstaat onderzoek naar de ecologische waarde van nevengeulen voor vissen.

Onderzoek bij weer en wind en, zoals nu, op heerlijke dagen. Een groepje Konikpaarden pootjebaadt,

ganzen trekken lijnen door de lucht, konijnenkeutels wijzen op een herstellende konijnenstand. Het landschap oogt idyllisch, de natuur 'in orde'. Maar niet voor de promovendus.

Nederland is een land van inperken en reguleren, in elk geval op watergebied. Eeuwenlang werden de rivieren in een keurslijf gedwongen. Vrijelijk overstroomde kon niet meer, nieuwe (tijdelijke) meanders werden niet langer getolereerd, net zomin als nevengeulen. De variatie in stromend en stilstaand, diep en ondiep en daarmee warm en koud water verdween daardoor nagenoeg. Die variatie is belangrijk voor vissen, macrofauna en zoöplankton en daarmee voor vogels, legt Stoffers uit terwijl hij vervaarlijk over de brugreling over een nevengeul in de Klompenwaard buigt, een geul die niet langer door oneindig laagland stroomt.

Een nieuw waterbeheer

De promovendus: "Landschappelijke diversiteit is nodig. Zo zetten rivierprikken en barbelen hun eitjes af in het grindbed van snelstromend water terwijl de kleine modderkruiper rustiger water met waterplanten, dood hout en een slibbige bodem verkiest. Muggenlarven en water-vlooien zijn vooral te vinden in stilstaand water, haftenimfen en larven van de rivierrombout juist in stromend. Steltlopers op de slikvlakten, oeverzwaluwen in de steile oe-